

2. Sistem pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja

Z obveznim zdravstvenim zavarovanjem se zavarovanim osebam zagotavljata dva osnovna sklopa pravic: pravice do zdravstvenih storitev, vključno z zdravili in medicinsko tehničnimi pripomočki, ter pravice do denarnih nadomestil, ki zajemajo nadomestilo plače med začasno zadržanostjo od dela zaradi bolezni ali poškodb, pogrebno, posmrtnino ter povračilo potnih stroškov v zvezi z uveljavljanjem zdravstvenih storitev.

Leto 2002 so zaznamovale številne spremembe sistema pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. Spremembe in dopolnitve zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Ur. l. RS, št. 99/2001), ki so začele veljati 22. 12. 2001, so prinesle vrsto novosti, predvsem na področju urejanja pravic do tako imenovanih denarnih nadomestil. Spremembe pravic, ki so se izvajale v prvi polovici leta 2002, so v javnosti in med zavarovanimi osebami povzročile nezadovoljstvo. Pri pravici do potnih stroškov so bili v ospredju kritike nejasni pogoji za izplačilo, predvsem pa neenaka obravnava zavarovanih oseb iz različnih regij Slovenije. Pri novi ureditvi pravice do pogrebnin in posmrtnin pa je nezadovoljstvo povzročalo vnašanje novih razlik, kar je v nasprotju z načeli solidarnosti in drugimi načeli obveznega zdravstvenega zavarovanja. Zato se je Državni zbor Republike Slovenije z novelo zakona odločil, da spremembe opisanih pravic vzpostavi v prvotno stanje, kot je to veljalo pred uveljavitvijo sprememb zakona 22. 12. 2001.

Na osnovi iste spremembe zakona (Ur. l. RS, št. 99/2001) je Zavod od 22. 6. 2002 dalje pričel izvajati tudi ukrepe zoper samostojne zavezance, ki neredno plačujejo prispevke za obvezno zdravstveno zavarovanje, in njihove družinske člane. Gre za 78.a člen sprememb in dopolnitev zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Ur. l. RS, št. 99/2001). Te osebe in njihovi družinski člani na osnovi opozorila pri potrjevanju kartice lahko v času, ko nimajo poravnanih obveznosti iz naslova prispevkov, uveljavljajo na račun obveznega zdravstvenega zavarovanja le nujno zdravljenje. Tako je bilo v lanskem letu zapisanih na kartice 47.245 opozoril o nerednem plačniku prispevkov.

Novela zakona je uveljavila tudi novost pri pravici do zdravil iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, po kateri Zavod zagotavlja v celoti plačilo za zdravila na recept s pozitivne in vmesne liste za otroke, učence, dijake, vajence in študente ter otroke z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Podatek o tem, da gre za zavarovane osebe iz prejšnjega stavka zdravnik oziroma farmacevt v lekarni razbere iz kartice zdravstvenega zavarovanja.

Novost, ki so jo prinesle spremembe zakona, je tudi, da se v obvezno zdravstveno zavarovanje vključijo vojaški obvezniki med služenjem vojaškega roka oziroma med usposabljanjem za rezervno sestavo policije v obvezno zdravstveno zavarovanje. Zavezanec za plačilo prispevka omenjenih oseb bo Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije oziroma proračun Republike Slovenije. Zaradi dogovora o dodelitvi koncesije med Ministrstvom za zdravje in Ministrstvom za obrambo do konca leta te osebe še niso bile vključene v obvezno zdravstveno zavarovanje.

Leto 2002 so zaznamovale številne spremembe sistema pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja.

V drugi polovici leta 2002 so bile v ospredju obsežne aktivnosti za uveljavitev novosti zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Ur. l. RS št. 60/02) in zakona o delovnih razmerjih (Ur. l. RS, št. 42/02). Novosti prvega so s 1. januarjem 2003 uveljavile korenite spremembe pri postopku uveljavljanja pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. Najpomembnejša med opisanimi spremembami je ukinjanje zdravniških komisij kot izvedenskih organov Zavoda. To delo po novem opravljajo "imenovani zdravniki" in zdravstvene komisije Zavoda. Spremembe pri pravici do nadomestila plače za čas odsotnosti od dela se kažejo zlasti v razširitvi pravice do nadomestila plače v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja in novi razmejitev obveznosti med delodajalci in Zavodom ter v razširitvi pravice do nadomestila plače tudi v primerih prostovoljnega darovanja krvi. Poleg tega pa so na sistem pravic iz obveznega zavarovanja vplivale tudi nekatere novosti zakonodaje iz širšega socialnega varstva zakona o starševskem varstvu. V letu 2002 so bili tako vzpostavljeni pogoji za vključitev v zavarovanje za osebe, ki prejemajo denarna nadomestila po zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih.

Cilj prvega dopolnjevanja Pravil je bilo tudi razširjanje pravic za prednostne skupine zavarovanih oseb oziroma za zavarovane osebe s posebnimi potrebami. Razširjene so bile, na primer, nekatere pravice do medicinsko-tehničnih pripomočkov zaradi novih možnosti, ki jih prinaša razvoj na tem področju: pravica do digitalnega slušnega aparata in inzulinske črpalke za otroke do 15. leta, pripomočke pri zdravljenju traheostome in kolostome ter pripomočka pri negi umirajočih na domu t.j. elastomerno črpalke za vbrzgovanje zdravila v podkožje, veno ali kateter. Do konca leta je bilo na tej osnovi za otroke odobrenih 37 inzulinskih črpalok.

V skladu z Zavodovim Strateškim razvojnim programom pa je tudi uveljavitev podlag v Pravilih, ki izboljšujejo kakovost in dostopnost zavarovanih oseb do storitev Zavoda. Gre predvsem za novosti na področju tako imenovanega elektronskega komuniciranja in poslovanja. Del teh novosti je vezan na sistem kartice zdravstvenega zavarovanja, kar bo pomemben prispevek Zavoda k zmanjšanju administrativnega dela pri delodajalcih in približevanju storitev javnega sektorja državljanom Slovenije (več o tem v poglavjih 7, 8 in 9).

Cilj decembrskih dopolnitev in sprememb Pravil je bila uskladitev s spremembami in dopolnitvami zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ter zakona o delovnih razmerjih, ki uveljavljajo imenovane zdravnike in zdravstvene komisije, ter novostmi v zvezi s pravico do nadomestila plače med začasno nezmožnostjo za delo zaradi bolezni ali poškodbe izven dela.

Z izvajanjem razvojnih projektov e-komuniciranje in e-prijave ter sprejetjem sprememb Pravil so bile podane osnove za izboljšanje dostopnosti do storitev Zavoda.